

ΕΥΡΩΚΛΟΓΕΣ ΚΑΙ ΠΡΑΣΙΝΗ ΑΤΖΕΝΤΑ

Αλεξάνδρα Πολιτάκη
Ιούλιος 2024

ON
ETERON

Ο ανθρωπογενής χαρακτήρας της κλιματικής κρίσης, η εξέτασή της ως ένα σύνθετο περιβαλλοντικό, κοινωνικό και οικονομικό φαινόμενο με συσχετισμούς και προεκτάσεις σε όλο το εύρος της σύγχρονης ζωής και δραστηριότητας, η εισαγωγή νέων όρων σε όλα τα πεδία, η αλλαγή που επιφέρει στη φυσιογνωμία της Ευρώπης μέσα από αλλαγές στη διακυβέρνηση, στην οικονομία, στην παραγωγή, στην καθημερινή ζωή, και η αναγκαία απαίτηση για εμπλοκή των ευρωπαίων πολιτών και ενεργή συμμετοχή ως μέρος της λύσης, αναδεικνύουν τη βαθιά πολιτική διάσταση του φαινομένου.

Ταυτόχρονα είναι τοποθετημένη σε ένα εξαιρετικά σύνθετο ευρωπαϊκό περιβάλλον, ενώ δεν πρέπει να παραβλέπει κανείς ότι αντιμετωπίζεται σήμερα σε δύο καθοριστικές συνισταμένες: την κρισιακή της έκφραση και τον φιλόδοξο στόχο της Κλιματικής Ουδετερότητας. Η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία (ΕΠΣ) και ο στόχος της για την επίτευξη ουδετερότητας σε σχέση με τον άνθρακα έως το 2050 κατοχυρώνεται νομικά, είναι δεσμευτικός, και το νέο κοινοβούλιο είναι απίθανο να ανατρέψει τα ισχύοντα μέτρα. Όμως, οι νομοθετικές πρωτοβουλίες της ΕΠΣ που δεν πρόλαβαν να εγκριθούν από τα ευρωπαϊκά όργανα, οι οικονομικές δεσμεύσεις για το κλίμα στο πλαίσιο της Παγκόσμιας Συνδιάσκεψης (UNFCCC), και συνολικότερα οι πολιτικές για το κλίμα, εκτιμάται ότι θα αντιμετωπίσουν σημαντικές προκλήσεις. Και αυτό γιατί ενώ η εντολή των ευρωεκλογών για την περίοδο 2019 – 2024 αφορούσε κυρίως τη θέσπιση του ρυθμιστικού πλαισίου για την πράσινη ατζέντα της ΕΕ, τα νέα θεσμικά όργανα της ΕΕ θα πρέπει να διασφαλίσουν την αποτελεσματική εφαρμογή της εγκριθείσας νομοθεσίας και να αναπτύξουν συνοδευτικά μέτρα, δηλαδή εργαλεία υποστήριξης.

Η μεγαλύτερη πρόκληση θα είναι η εξασφάλιση χρηματοδότησης για μια πράσινη και δίκαιη μετάβαση στη μέση της υποτονικής οικονομικής ανάπτυξης που διανύουμε και του επίμονου πληθωρισμού που ακολουθεί μετά από δύο χρόνια μιας άνευ προηγουμένου ενεργειακής κρίσης. Επιπλέον, η μείωση των εκπομπών πρέπει να επιταχυνθεί κατά πολύ τα επόμενα χρόνια για να επιτευχθεί ο στόχος για την κλιματική ουδετερότητα του 2050, και απαιτείται η κινητοποίηση περισσότερων δημόσιων και ιδιωτικών επενδύσεων για την επίτευξη του ενδιάμεσου στόχου (Fit for 55) για 50% μείωση έως το 2030· κάτι που αντιμετωπίζει επίσης μεγάλες δυσκολίες. Επιπλέον, η Άμυνα και η Ασφάλεια αναμένεται να κυριαρχήσουν ως προτεραιότητες της νέας ευρωβουλής, η ανάγκη για συντονισμένη δράση με στόχο την ενίσχυση της κυριαρχίας και της ανταγωνιστικότητας της ΕΕ είναι επίσης από τις πλέον πιθανές προτεραιότητες κατά την επόμενη πενταετία, όπως και οι αυξημένες προσπάθειες για τον συμβιβασμό της ατζέντας για τη βιωσιμότητα με την ανάγκη βελτίωσης της βιομηχανικής ανταγωνιστικότητας.

Σε αυτές τις αλλαγές των προτεραιοτήτων είναι λοιπόν πιθανό να δούμε να παραμερίζεται η Πράσινη Ατζέντα, παρόλο που οι αρνητικές επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής παραμένουν δραματικά παρούσες και οι ευρωπαίοι πολίτες στην πλειοψηφία τους στηρίζουν τις πολιτικές για το κλίμα.

Τις ευρωεκλογές του 2019 χαρακτήρισαν δύο κύριες διαπιστώσεις: η αύξηση της συμμετοχής των ευρωπαίων ψηφοφόρων στην εκλογική διαδικασία σε ιστορικό επίπεδο (+50,6%) και η παρουσίαση της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας που καθόρισε μία φιλόδοξη πράσινη ευρωπαϊκή πολιτική ατζέντα.

Το κυρίαρχο ανάμεσα στα θέματα της προεκλογικής συζήτησης ήταν η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία που παρουσιάστηκε για πρώτη φορά, περιελάμβανε 130 νομοθετικά μέτρα και τοποθέτησε την ΕΕ στην πρώτη θέση παγκοσμίως στην αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής. Ως το σχέδιο της ευρωπαϊκής πολιτικής για μία δίκαιη και κοινωνικά ισότιμη μετάβαση στην Κλιματική Ουδετερότητα μέχρι το 2050, μέσα από την ενίσχυση της καινοτομίας και της ανταγωνιστικότητας και τη δημιουργία σημαντικών ευκαιριών για οικονομική ανάπτυξη, νέα επιχειρηματικά μοντέλα και αγορές, νέες θέσεις εργασίας και τεχνολογική ανάπτυξη, έπαιξε σημαντικό ρόλο για το αποτέλεσμα των προηγούμενων ευρωεκλογών. Υποστηρίχθηκε θερμά από τους ευρωπαίους πολίτες στο πλαίσιο της κλιματικής ατζέντας αποκτώντας μεγάλη δημοφιλία, αλλά και από την Ούρσουλα Φον ντερ Λάιεν η οποία εκμεταλλεύτηκε με τον καλύτερο τρόπο την άνοδο των κλιματικών κινημάτων την περίοδο εκείνη, και στη συνέχεια η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έθεσε την Πράσινη Μετάβαση στον επίκεντρο της εντολής της.

Σε συνέχεια και κατά αντιστοιχία με τις προηγούμενες, τις ευρωεκλογές του 2024 χαρακτήρισαν επίσης δύο κύριες διαπιστώσεις: η επιπλέον αύξηση της συμμετοχής των ευρωπαίων ψηφοφόρων στην εκλογική διαδικασία και η απώλεια της πρωτοκαθεδρίας της κλιματικής κρίσης στην προεκλογική συζήτηση.

Στις ευρωεκλογές του 2024 καταγράφηκε η υψηλότερη συμμετοχή των τελευταίων 30 ετών με ποσοστό 50,97%, ξεπερνώντας -αν και με μικρή αύξηση- το ιστορικό προηγούμενο του 2019 (50,66%). Ενώ η πλειοψηφία των Ευρωπαίων ψηφοφόρων συνεχίζει να υποστηρίζει τις πολιτικές για το κλίμα (Ευρωβαρόμετρο Ιουλίου 2023), στο επίκεντρο της προεκλογικής συζήτησης βρέθηκαν τα κρίσιμα ζητήματα της κλιματικής αλλαγής και το μέλλον της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας, αλλά σε μια αλλαγή προτεραιοτήτων και μεταξύ άλλων εξίσου κρίσιμων θεμάτων, όπως η οικονομική ανάκαμψη μετά την COVID-19, η άμυνα

και η ασφάλεια, η μετανάστευση και ο ρόλος της ΕΕ στην παγκόσμια σκηνή.

Η ΕΡΕΥΝΑ ΤΟΥ ΕΤΕΡΟΝ. Σε αυτό το σύνθετο και απαιτητικό περιβάλλον οι απαντήσεις σε σημαντικά ερωτήματα για το κρίσιμο θέμα της κλιματικής κρίσης κατά την προεκλογική περίοδο των Ευρωεκλογών είναι αναγκαίες. Ποιος ήταν ο πολιτικός λόγος από τους Έλληνες υποψήφιους Ευρωβουλευτές για την κλιματική κρίση κατά την προεκλογική περίοδο των πρόσφατων ευρωεκλογών; Ποια θέματα απασχόλησαν, πόσο έντονα και τι έκταση πήραν; Ποιες απαντήσεις έδωσαν οι Έλληνες υποψήφιοι σε επίπεδο ευρωπαϊκών πολιτικών και διαχείρισης της κλιματικής κρίσης; Ποιος ο ρόλος των πολιτικών αρχηγών και τι κατέγραψαν τα πρωτοεμφανιζόμενα κόμματα;

Το Eteron συγκέντρωσε το μεγαλύτερο μέρος του πολιτικού λόγου για την κλιματική κρίση κατά τη διάρκεια της προεκλογικής περιόδου των Ευρωεκλογών που πραγματοποιήθηκαν στις 6-9/6/2024 στο [What about the Climate](#). Καταγράφηκαν οι δηλώσεις των νυν ευρωβουλευτών και ευρωβουλευτριών, των υποψήφιων ευρωβουλευτών και ευρωβουλευτριών, βουλευτών και βουλευτριών του Εθνικού Κοινοβουλίου, και αρχηγών, οκτώ πολιτικών κομμάτων.

WHAT ABOUT THE CLIMATE **ETERON**

Καταγράφουμε τον πολιτικό λόγο για την κλιματική κρίση κατά την προεκλογική περίοδο 2024

Σχετικά με το εργαλείο Share: [Facebook](#) [Twitter](#) Εθνικές εκλογές 2023

Ανά κόμμα ↑ ↓ Ανά θεματική ↑ ↓ Ανά πολιτικό αρχηγό ↑ ↓ Ευρωβουλή ↑ ↓

- **Γενικόλογες και αποσπασματικές τοποθετήσεις.** Ο πολιτικός προεκλογικός λόγος χαρακτηρίστηκε από γενικόλογες και αποσπασματικές τοποθετήσεις και **απουσία ολοκληρωμένων και επεξεργασμένων προτάσεων.** Αυτό είχε ως αποτέλεσμα την **αδυναμία αποτύπωσης μιας συνεκτικής και ολοκληρωμένης εικόνας.** Μικρή εξαίρεση αποτέλεσαν κάποιες λίγες αναφορές από μέλη της κυβέρνησης σε περιορισμένα θέματα, όπως η ηλεκτροκίνηση, όχι όμως ικανή καθώς εστίαζε σε εξαγγελίες και αναφορές στο κυβερνητικό έργο και όχι τόσο στην ευρωπαϊκή ατζέντα. Είναι χαρακτηριστικό επίσης, ότι στα θέματα που έχουν και τεχνική διάσταση (π.χ. ενεργειακές κοινότητες) η συμμετοχή περιορίζεται πάρα πολύ.
- **Περιορισμένη η ευρωπαϊκή διάσταση.** Στις περισσότερες από τις θεματικές που εξετάστηκαν καταγράφηκε η συμμετοχή όλων των υποψηφίων. Ωστόσο, κυριάρχησε η εθνική διάσταση (χαρακτηριστικό παράδειγμα οι πυρκαγιές στο πλαίσιο του λόγου για την προστασία από φυσικές καταστροφές), και η απουσία λύσεων ή προτάσεων σε σχέση με τα Ευρωπαϊκά εργαλεία (Ταμεία, χρηματοδοτήσεις, μέτρα, νομοθεσία).
- **Μακριά από τα «καυτά» θέματα της ευρωπαϊκής πολιτικής για την κλιματική κρίση.**

Στην προεκλογική συζήτηση των ευρωεκλογών, **εντυπωσίασαν μάλλον περισσότερο τα θέματα που έλειψαν, παρά αυτά που συζητήθηκαν,** καθώς αυτά που έλειψαν αποτελούν και τα «καυτά» θέματα που θα κληθεί να αντιμετωπίσει η ΕΕ την επόμενη πενταετία.

Έτσι, δεν ειπώθηκαν πολλά για το καυτό θέμα της **στοχευμένης στήριξης των νοικοκυριών,** καθώς μεγάλο μέρος του βάρους της απαλλαγής από τις ανθρακούχες εκπομπές πέφτει στα άτομα με χαμηλό εισόδημα.

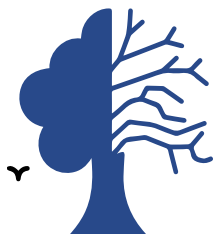
Η **επανεξέταση της χρηματοδότησης,** για μία ΕΕ όπου υπολογίζεται ότι θα χρειαστεί να επενδύει περίπου 1,5 τρισεκατομμύρια ευρώ ετησίως από το 2031 έως το 2050 για να φτάσει στο καθαρό μηδέν, μια σημαντική αύξηση από τα 863 δις ευρώ που δαπανήθηκαν την περίοδο 2011 – 2020 και ενώ το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης στοχεύει να «ελαφρύνει το κοινωνικο-οικονομικό κόστος που προκαλείται από την κλιματική μετάβαση», τα διαθέσιμα χρήματα δεν είναι καθόλου επαρκή για την επίτευξη αυτού του στόχου.

Η **σταδιακή κατάργηση των επιδοτήσεων των ορυκτών καυσίμων.** Ένα ζήτημα στην καρδιά των ευρωπαϊκών κλιματικών εξελίξεων για πολλούς λόγους (εν όψει της COP28, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ενέκρινε ψήφισμα για τον τερματισμό όλων των επιδοτήσεων για ορυκτά καύσιμα παγκοσμίως έως το 2025), κυρίως για τον τρόπο που τα

κράτη μέλη καλούνται να μετασχηματίσουν τον στόχο αυτόν σε εθνική νομοθεσία.

Η πράσινη οικονομία. Σίγουρα είναι ένα πολυδιάστατο ζήτημα που αγγίζει όλο το φάσμα της οικονομικής δραστηριότητας στους μεγάλους τομείς της κλιματικής πολιτικής όπως η Πράσινη Μετάβαση, ο Μετριασμός, η Προσαρμογή.

- Εντυπωσιακό επίσης είναι ότι στις δηλώσεις των υποψηφίων οι **όροι-κλειδιά** όπως

Πράσινη και Δίκαιη Μετάβαση, Μετριασμός, Προσαρμογή, Ανθεκτικότητα γύρω από τους οποίους θα περίμενε κανείς να αναπτυχθεί η συζήτηση, **χρησιμοποιήθηκαν σε περιορισμένη έκταση και από περιορισμένο αριθμό υποψηφίων**, υπονοώντας είτε μία περιορισμένη εξοικείωση, είτε μια αδυναμία να τους εντάξουν στον πολιτικό λόγο και τη δημόσια συζήτηση.

- **Οι πολιτικοί αρχηγοί δεν πήραν τη μερίδα του λέοντος.** Σε αντίθεση απ' ότι θα περίμενε κανείς, οι αρχηγοί των κομμάτων δεν πήραν συνολικά το μεγαλύτερο μέρος των δηλώσεων, δημιουργώντας ένα ενδιαφέρον τοπίο καθώς σε κάποια κόμματα καταγράφονται μεγάλοι αριθμοί δηλώσεων από τον αρχηγό, σε άλλα η «πίτα» μοιράζεται μεταξύ των στελεχών του κόμματος, και σε άλλα ο αρχηγός έχει περιορισμένο αριθμό δηλώσεων με τους υποψήφιους να βρίσκονται στην πρώτη γραμμή.

Λίγοι υποψήφιοι μίλησαν για την κλιματική κρίση

Στη συζήτηση για την κλιματική κρίση, δεν έλαβαν μέρος όλοι οι υποψήφιοι ευρωβουλευτές, αλλά περιορίστηκε σε έναν μικρό αριθμό. Τριάντα ένα κόμματα συμμετείχαν με τα ψηφοδέλτια τους στις ευρωεκλογές του 2024, με δεκαεννιά από αυτά με πλήρεις συνδυασμούς σαράντα δύο υποψηφίων που είναι και ο ανώτατος επιτρεπόμενος αριθμός υποψηφίων σε κάθε ψηφοδέλτιο. Οι υποψήφιοι για τις εικοσιμία θέσεις των ελλήνων ευρωβουλευτών ήταν συνολικά χίλιοι εκατόν εξήντα οκτώ. Από τα οκτώ πολιτικά κόμματα (επτά που βρίσκονται στη Βουλή και η Νέα Αριστερά) που εξετάζονται στην έρευνα, εκατόν δέκα οκτώ ήταν αυτοί που αναφέρθηκαν στην κλιματική κρίση κατά την προεκλογική περίοδο.

Ο μικρός αριθμός των αναφορών στην κλιματική κρίση

Ο αριθμός των αναφορών, που κρίνει και το πόσο πράσινη ήταν η φετινή προεκλογική ατζέντα των κομμάτων αλλά κυρίως των υποψηφίων, κυμάνθηκε σε πολύ χαμηλά επίπεδα. Η πλειοψηφία των υποψηφίων έκαναν από μία έως τρεις (1-3) αναφορές· επιμερίζοντας μέσα σε αυτήν την ομάδα, το μεγαλύτερο μέρος των υποψηφίων καταγράφηκε

ΑΝΑΛΥΤΙΚΑ

στην κατηγορία αναφορών «μία έως δύο» (1-2) και λιγότεροι στην «δύο έως τρεις» (2-3), επιβεβαιώνοντας μάλλον παρά αποκαλύπτοντας ότι η συζήτηση στη χώρα βρίσκεται ακόμη πολύ πίσω και οπωσδήποτε όχι με την ένταση που διεξάγεται στην Ευρώπη, πόσο μάλλον η ανάπτυξη της κλιματικής δράσης

Θεματικές αναφορές

Ακολουθώντας τη συνθετότητα του φαινομένου της κλιματικής κρίσης και το επίσης πολύπλοκο περιβάλλον που δημιουργείται στην ΕΕ σε επίπεδο πολιτικών, νομοθεσίας, μέτρων και εργαλείων, οι δηλώσεις των υποψηφίων ευρωβουλευτών κάλυψαν ένα εύρος εικοσιτριών (23) θεματικών. Αναμενόμενα αυτές αφορούσαν στον μεγαλύτερο βαθμό την κλιματική κρίση, αλλά παρέμειναν χωρίς εμβάθυνση, γενικόλογες ως και προς τη διαχείριση της, και επικεντρωμένες ως περιεχόμενο στα καταστροφικά της αποτελέσματα. Στην πλειοψηφία των δηλώσεων, η **κλιματική κρίση** συνδέθηκε από τους υποψηφίους ή αναφέρθηκε σε σχέση και με άλλα θέματα, κάποια από αυτά όχι πρόδηλα συνδεδεμένα, όπως η ασφάλεια, η πανδημία, η ειρήνη, τα παιδιά, ο αθλητισμός.

Ακολούθησαν οι **φυσικές καταστροφές** από τις οποίες η χώρα πλήττεται από πλημμύρες και πυρκαγιές και αποτελεί ένα εύκολο πεδίο αναφοράς, (125 αναφορές), και ο **πρωτογενής τομέας** (113). Οι αναφορές σε αυτόν σχετίστηκαν με την Κοινή Αγροτική Πολιτική (ΚΑΠ), επίσης προνομιακό πεδίο κάποιων υποψηφίων, αλλά απουσίαζαν στη μεγάλη εικόνα αναφορές σε πολιτικές και προγράμματα της ΕΕ για την Προσαρμογή στον Αγροτικό Τομέα και στη μικρότερη εικόνα οι πιο ολιστικές προσεγγίσεις όπως τα διατροφικά συστήματα.

Οι **Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας** βρέθηκαν αμέσως μετά, και αποτέλεσαν ένα μεγάλο πεδίο αντιπαράθεσης, μαζί με τις αναφορές για την ανάγκη **προστασίας του περιβάλλοντος**, την πράσινη μετάβαση και το **νερό**, θεματικές που συγκέντρωσαν επίσης τη συμμετοχή όλων των μεγάλων κομμάτων και των υποψηφίων, χωρίς ωστόσο να εντάσσονται στο ευρωπαϊκό σύγχρονο νομοθετικό ή άλλο περιβάλλον. Έτσι, οι αναφορές στα δάση π.χ. έγιναν κυρίως στη βάση της ανάγκης κάλυψης των κενών στην πυροπροστασία, ενώ δεν υπήρξε στη συζήτηση ο στόχος της ΕΕ για 3 δις δέντρα έως το 2030 για τον οποίο τρέχει μια μεγάλη ευρωπαϊκή καμπάνια τα τελευταία χρόνια. Είναι επίσης απορίας άξιο ότι στη θεματική που αφορούσε την **προστασία του περιβάλλοντος**, δεν συζητήθηκε ο **Ευρωπαϊκός Νόμος για τη Φύση**, που ψηφίστηκε τελικά πρόσφατα, μετά από μια σειρά επεισοδιακών συνεδριάσεων των ευρωπαϊκών οργάνων, πολλών αδιεξόδων, κινητοποίησης της επιστημονικής κοινότητας, εκστρατείες παραπληροφόρησης και σκληρό

lobbying.

Λιγότερο απ' ότι θα περίμενε κανείς απασχόλησαν η **απολιγνιτοποίηση**, αλλά και η **ηλεκτροκίνηση**, τομέας στο οποίο η Ευρώπη κινείται με μεγάλη ταχύτητα, με κράτη μέλη να δοκιμάζουν βελτιωμένα πλέον μοντέλα ήπιας μετακίνησης και άλλα να θεσπίζουν νομοθεσίες που αλλάζουν άρδην τον τομέα σε εθνικό επίπεδο. Το κυβερνών κόμμα κατέχει τις περισσότερες αναφορές σε όλο το εύρος του τομέα της μετακίνησης (ηλεκτροκίνηση στο κέντρο της πόλης, ηλεκτρικά λεωφορεία, τρένα), που έχουν να κάνουν κυρίως με εξαγγελίες κυβερνητικού έργου, αλλά χωρίς ωστόσο να συμβαδίζει με τις ευρωπαϊκές εξελίξεις που είναι πλέον πολύ μπροστά.

Τα ζητήματα της **ενέργειας**, και μαζί η ενεργειακή φτώχεια, τα **δίκτυα ενέργειας** και οι **ενεργειακές κοινότητες** που βρίσκονται σε δυναμική εξέλιξη τα τελευταία χρόνια στη χώρα, βρίσκονται ακόμη χαμηλότερα στη συζήτηση (20, 19, και 10 αναφορές αντίστοιχα) αποκαλύπτοντας έναν μάλλον διαφορετικό βηματισμό ανάμεσα στους υποψήφιους και στις ευρωπαϊκές εξελίξεις σε αυτόν τον τομέα. Στην τεχνική διάσταση αυτών των θεμάτων η συμμετοχή στη συζήτηση περιορίζεται πάρα πολύ. Είναι επίσης χαρακτηριστικό για την προτεραιότητα των θεμάτων ότι τα **αιολικά** που απασχόλησαν τη χώρα μας έντονα τα προηγούμενα χρόνια για περιβαλλοντικούς και αναπτυξιακούς λόγους **δεν ήταν ψηλά** στην ατζέντα και συγκέντρωσαν μονοψήφιο αριθμό δηλώσεων, ενώ ακόμη πιο κάτω βρέθηκαν τα φωτοβολταϊκά.

Χαμηλά κινήθηκε και η **ενεργειακή αναβάθμιση των κτιρίων** με τα αντιπολιτευόμενα κόμματα να κατέχουν το μεγαλύτερο μέρος των αναφορών. Απουσίαζε η «πράσινη δόμηση», τομέας που επίσης η ΕΕ επιθυμεί να κάνει σημαντικά βήματα, όπως και η διαχείριση του γερασμένου κτιριακού αποθέματος, ένα εξίσου κρίσιμο ευρωπαϊκό θέμα στην κλιματική ατζέντα.

Εντύπωση προκαλεί ότι, ενώ τον Φεβρουάριο του 2023, η ΕΕ άνοιξε το δρόμο για το Βιομηχανικό Σχέδιο Πράσινης Συμφωνίας (με εργαλεία-ορόσημα όπως ο νόμος για τις πρώτες ύλες (CRM Act) με στόχο τη διασφάλιση της πρόσβασης της ΕΕ σε έναν ασφαλή και βιώσιμο εφοδιασμό πρώτων υλών και τον νόμο Net-Zero Industry Act (NZIA) που εγκρίθηκε από το Συμβούλιο στις 27/5/2024 με σκοπό να ενισχύσει τις παραγωγικές ικανότητες καθαρής τεχνολογίας στην ΕΕ), ο **δευτερογενής τομέας** είχε ελάχιστες αναφορές σε αυτήν την προεκλογική συζήτηση. Ίσως και να γίνεται εντυπωσιακότερο, όταν τη Στρατηγική Ατζέντα της ΕΕ για το 2024 – 2029 τροφοδοτούν προτεραιότητες πολιτικής όπως: η ανταγωνιστικότητα σε συνδυασμό με την ανάγκη για μια νέα βιομηχανική συμφωνία που θα συμπληρώσει την Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία, ισχυρότερη ενιαία αγορά προσανατολισμένη στη στρατηγική χρηματοδότηση για την

πράσινη και ψηφιακή μετάβαση και επιπλέον εστίαση στη βιωσιμότητα και την ανθεκτικότητα για τις επιχειρήσεις, αναπόφευκτα μαζί με τις απαιτήσεις για ένα πιο συνεκτικό ρυθμιστικό πλαίσιο.

Ανά κόμμα

Ποια ήταν όμως η συνολική εικόνα παλιών και πρωτοεμφανιζόμενων νέων κομμάτων κατά την προεκλογική περίοδο των ευρωεκλογών για την κλιματική κρίση; Πόσο μίλησαν για αυτήν πριμοδοτώντας ή όχι τους υποψηφίους τους; Και ποιοι βρέθηκαν τελικά στην πρώτη γραμμή σε κάθε κόμμα; Εδώ το τοπίο παρουσίασε διαφοροποίηση, καθώς σε κάποια κόμματα πρωτοστατούν οι υποψήφιοι, σε άλλα στελέχη του κόμματος και σε άλλα οι βουλευτές του εθνικού Κοινοβουλίου.

Το κόμμα της **ΝΔ** καταγράφηκε πρώτο με τις περισσότερες αναφορές και σε όλες τις θεματικές που συζητήθηκαν (περίπου 287 αναφορές συνολικά). Στην πρώτη γραμμή των αναφορών βρέθηκαν τα μέλη της κυβέρνησης, μαζί με τους υποψήφιους ευρωβουλευτές και ακολούθησαν οι βουλευτές του Εθνικού Κοινοβουλίου.

Ακολούθησε το **ΠΑΣΟΚ** επίσης με πολυθεματική παρουσία, υπολειπόμενο όμως αρκετά σε σχέση με τις αναφορές της ΝΔ (175 έναντι 278). Στην πρώτη γραμμή των δηλώσεων βρέθηκαν οι υποψήφιοι ευρωβουλευτές του κόμματος.

Ο **ΣΥΡΙΖΑ-ΠΣ** ακολούθησε τρίτος (117 αναφορές) με παρουσία σε όλα τα θέματα, και με τους βουλευτές του κόμματος να βρίσκονται στην πρώτη γραμμή των αναφορών και να ακολουθούν οι υποψήφιοι ευρωβουλευτές.

Το **ΚΚΕ** στην τέταρτη θέση (92 αναφορές) στη βάση της διαφωνίας του με τις πολιτικές της ΕΕ, οι αναφορές του οποίου επικεντρώθηκαν κυρίως σε θέματα της πρωτογενούς παραγωγής, της πράσινης μετάβασης, της απολιγνιτοποίησης και της ενεργειακής φτώχειας. Στην πρώτη γραμμή των δηλώσεων βρέθηκαν οι υποψήφιοι ευρωβουλευτές.

Η **Νέα Αριστερά** ακολούθησε (66 αναφορές) με τους υποψήφιους ευρωβουλευτές του νέου και πρωτοεμφανιζόμενου στις ευρωεκλογές κόμματος να βρίσκονται στην πρώτη γραμμή των αναφορών.

Σε αντίθεση με το επίσης νέο και πρωτοεμφανιζόμενο στις ευρωεκλογές κόμμα ο **ΚΟΣΜΟΣ** που ακολούθησε, όπου οι αναφορές μονοπωλήθηκαν από τον αρχηγό του κόμματος.

Ελληνική Δύση, Νίκη και Πλεύση Ελευθερίας συμπληρώνουν τη τελευταία τριάδα, με την πιο περιορισμένη αναφορά στην κλιματική ατζέντα κατά την προεκλογική περίοδο αυτή περίοδο.

Στην **Ελληνική Λύση** οι υποψήφιοι ευρωβουλευτές μοιράστηκαν το σύνολο των αναφορών τους σχεδόν στον ίδιο βαθμό με τον αρχηγό του κόμματος Κυριάκο Βελόπουλο.

Στο επίσης νέο και πρωτοεμφανιζόμενο κόμμα στις ευρωεκλογές **Νίκη**, οι υποψήφιοι ευρωβουλευτές του μοιράστηκαν όλες τις αναφορές, ενώ στην **Πλεύση Ελευθερίας** η αναφορά στην κλιματική ατζέντα ήταν εξαιρετικά περιορισμένη και κυμάνθηκε σε μονοψήφια επίπεδα.

Πολιτικοί αρχηγοί

Πόσο συζήτησαν όμως και οι πολιτικοί αρχηγοί την κλιματική κρίση ενόψει ευρωεκλογών; Ποιοι από αυτούς βρέθηκαν στην πρώτη γραμμή των δηλώσεων και ποιοι έμειναν πίσω; Πρόκειται ίσως για την πιο αποκαλυπτική μέτρηση σε ό,τι αφορά την προτεραιότητα της κλιματικής αλλαγής στην ατζέντα κάθε κόμματος, ενδεχομένως και την ευρωπαϊκή του διάσταση, χωρίς παράλληλα βέβαια να παραγκωνίζεται και ο ευρύτερος στρατηγικός σχεδιασμός που είχε κάθε κόμμα για αυτές τις ευρωεκλογές.

Ο αρχηγός της **ΝΔ Κυριάκος Μητσοτάκης** βρίσκεται στην πρώτη θέση, συγκεντρώνοντας ως αρχηγός τις περισσότερες δηλώσεις **που έγιναν από το κόμμα του, και είχε παρουσία σε όλα τα θέματα** που κυριάρχησαν στην προεκλογική συζήτηση.

Ακολούθησε ο **Νίκος Ανδρουλάκης** από το **ΠΑΣΟΚ** με δηλώσεις σε θέματα σχετικά με τις **φυσικές καταστροφές, τα ενεργειακά δίκτυα** και την **πρωτογενή παραγωγή**.

Στην τρίτη θέση ο **Γενικός Γραμματέας του Κομμουνιστικού Κόμματος** Δημήτρης Κουτσούμπας, μιλώντας κυρίως για τις φυσικές καταστροφές, την **ενεργειακή φτώχεια**, την **Πράσινη Μετάβαση** και την **πρωτογενή παραγωγή**.

Ο αρχηγός του **ΣΥΡΙΖΑ-ΠΣ Στέφανος Κασσελάκης** στην επόμενη θέση, έκανε λόγο για την **κλιματική κρίση**, την **προστασία του περιβάλλοντος**, τις **Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας** και την **ενεργειακή φτώχεια**.

Ο αρχηγός της **Νέας Αριστεράς**, κόμμα που εμφανίστηκε για πρώτη φορά σε ευρωεκλογές, **Αλέξης Χαρίτσης**, βρέθηκε κάπου στη μέση της λίστας με δηλώσεις σε θέματα που αφορούσαν την **Πράσινη Μετάβαση**, τις **Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας**, την **απολιγνιτοποίηση** και την **πρωτογενή παραγωγή**.

Στο νέο και επίσης πρωτοεμφανιζόμενο στις ευρωεκλογές κόμμα **ΚΟΣΜΟΣ** ο αρχηγός του και υποψήφιος ευρωβουλευτής Πέτρος Κόκκαλης μονοπώλησε τις αναφορές. Συνενώνοντας τις δύο αυτές ιδιότητες (αρχηγού και υποψήφιου) αναδείχθηκε ο πρώτος σε αναφορές στην

κλιματική κρίση υποψήφιος ευρωβουλευτής και ο πρώτος σε αναφορές αρχηγός κόμματος.

Στην **Ελληνική Λύση** ο αρχηγός της Κυριάκος Βελόπουλος μοιράστηκε τις αναφορές με τους υποψήφιους ευρωβουλευτές του κόμματος.

Η αρχηγός της **Πλεύσης Ελευθερίας Ζωή Κωνσταντοπούλου**, ήταν από τους αρχηγούς που συμμετείχε λιγότερο με δηλώσεις της σε αυτήν την προεκλογική περίοδο. Η αναφορά της που καταγράφηκε στη θεματική «φυσικές καταστροφές» ήταν για τη Θεσσαλία, αλλά χωρίς καμία ευρωπαϊκή διάσταση.

Ο αρχηγός του επίσης πρωτοεμφανιζόμενου σε ευρωεκλογές κόμματος **ΝΙΚΗ**, Δημήτρης Νατσιός, δεν καταγράφηκε με δηλώσεις του σε αυτήν την προεκλογική περίοδο.

